

KULTTUURI

Kuoleman ja elämän mestari koskettaa yhä

► Jatkoa edelliseltä sivulta

Arvio: kuvataide

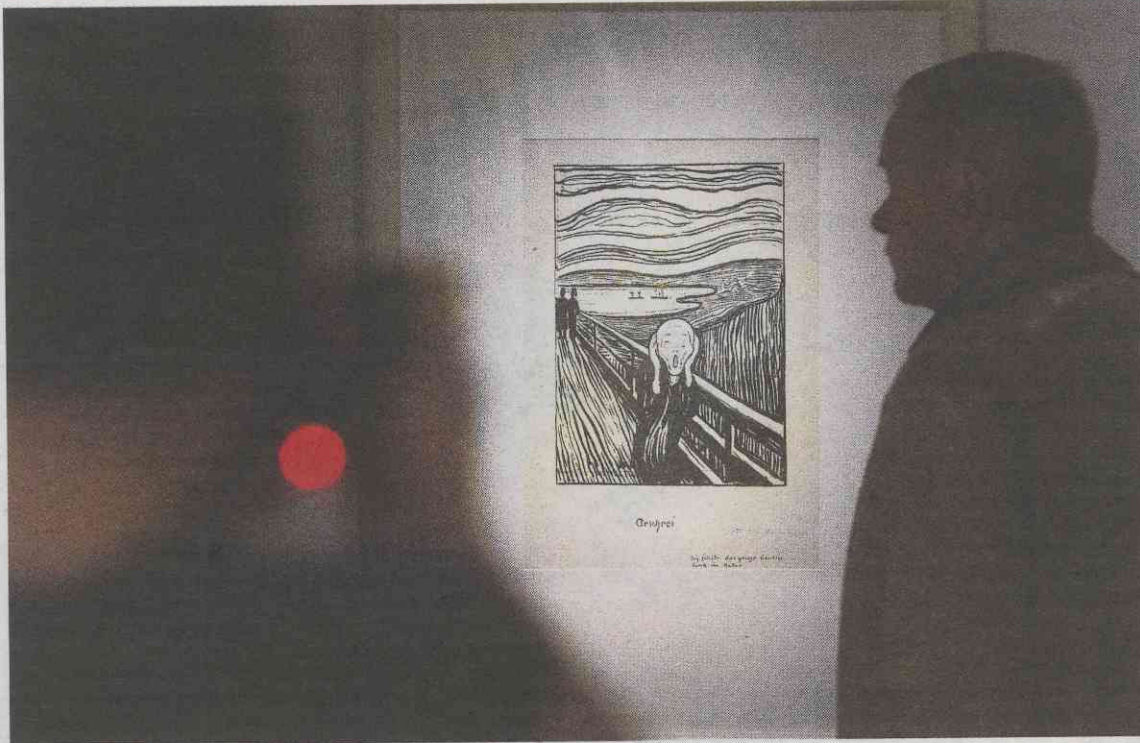
Edvard Munch: Elämän tanssi 6. 9. 2014–1. 2. 2015 Didrichsenin taidemuseossa (Kuusilahdenkuja 1). Avoimna ti–su 11–18.

DIDRICHSENIN MUSEOLLA on syytä onnitella itseään. Siellä avautuu lauantaina – vuosien työn jälkeen – Pohjoismaiden merkittävimpiin taiteilijoihin kuuluvan Edvard Munchin (1863–1944) elämäntyötä esittelevä näyttely. Se kilpailee huomiosta syksyn toisen taide-tapausten, Taidehallin Hilma af Klintin kanssa. Ilmassa on taas sensaation tuntua.

Munchin saaminen Suomeen on Didrichseniltä valtava voimannäyte. Runsaat 50 teosta on koottu seitsemästä kokoelmasta, valtaosa Oslon Munch-museon Stenersen-kokoelmasta ja Tukholman Thielska Gallerietista. Huomattava osa teoksista on annettu lainaan ensimmäistä kertaa. Mukana on käytännössä kaikki Suomenkin Munchit.

MUNCHEJA ei lainata kenelle tahansa. Kesällä valmistuneen remontin myötä Didrichsenin turvallisuus on saatu vastaamaan lainaajien korkeita standardeja. Ja korkeita ne todella ovat – tietävästi ensimmäistä kertaa Suomessa näyttelyyn kuljetaan turvatarkastuksen läpi.

Vaikka monet teoksista ovat Munchin vähemmän tunnettuja sivutöitä, mukaan on saatu myös useita avainteosia uran kaikista vaiheista. Maalaukset *Sairas lapsi* (1907), *Vampyyri* (1983) sekä *Elämän tanssi* (1921) ovat näyttelyn helmiä. Museon kellariin sijoitettu erinomainen grafiikka-kokoelma sisältää vedokset lähes kaikista Munchin keskeisimmistä grafiikantöistä.

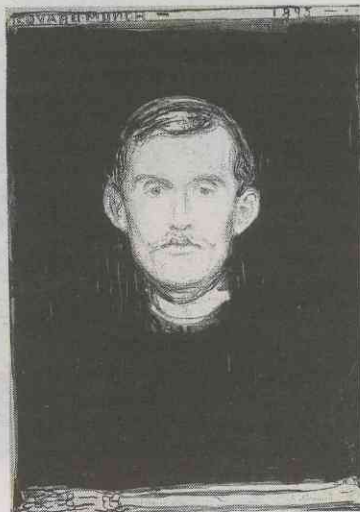
Huuto nähdään litografiaversiona. Maalauksen saaminen lainaan on käytännössä mahdotonta.

Ikoninen *Huuto* nähdään Didrichsenillä litografiaversiona. Maalattun *Huudon* saaminen lainaan on vaikeaa: Oslon museoissa olevat kolme maalattua *Huutoa* eivät ole liikkuneet vuosiin, ja neljäs maalaus kuuluu yksityiskokoelmaan. Pääteoksiin kuuluvasta *Madonnastakin* on esillä vain tunnettu litografia.

MUNCH SIVUSI töissään aikansa muotivirtauksia, naturalismia, impressionismia ja jälki-impresionismia, mutta halusi kokeilla niiden rajoja. Hänen teostensa psykologinen lataus ja intensiivinen maalausote järkyttivät aikalaisia. Nykyäänkin teoksia on vaikea katsoa liikuttumatta.

Ihmisen osan kuvaajana Munch on ylittämätön. Kuolema ja mielisairaudet olivat tuttuja vieraita Munchin perheessä, ja hän oli itsekkin taipuvainen melankoliaan ja alkoholismiin. Ahdistus, terveysongelmat ja traumaattiset naisuhteet hiipivät teoksiin maailmantuskana ja tietoisuutena elämän hauraudesta.

Tämän ahdistuksen Munchin me tunnetimme. Näyttely esittelee myös elämänilon maalarin, joka näki pilkahduksen valokin. Munchin vanhojen päivien

Omakuva luurankokäden kanssa, 1895, litografia.

vitalismissa on toivoa. Tämän puolen esittelystä näyttely ansaitsee kiitoksen.

Näyttelyn ainoa heikkous on ripustuksessa, jossa on jouduttu tekemään kompromisseja kronologian suhteen. Munchin tyyllistä kehitystä voi olla vaikea hahmottaa. Särö on kuitenkin pieni. Kun Munchin teokset vetävät mukaansa elämän ja kuoleman piirileikkiin, taidehistoria alkaa tuntua sivuseikalta.

Harri Mäcklin

MARKUS JOKELA HS

Tausta

Tuttu arvovieras Norjasta

NORJALAINEN Edvard Munch (1863–1944) on yksi useimmin Suomessa nähdystä taiteen maailmantähdistä. Ei ihme, sillä hänen ja Suomen yhteinen historia alkoi Munchin ja Axel Gallénin näyttelystä Berliinissä 1895.

1900-luvun alussa Munchin teokset kiersivät ahkerasti Euroopan metropoleja. Yksi pysähdyspaikoista oli Ateneum, jossa hänellä oli yksityisnäyttely 1909. Näyttelystä hankittiin Suomeen Gustav Schieflerin muotokuva (1908), ensimmäinen kansainvälisen modernin taiteen merkki-teos suomalaisessa kokoelmassa.

KAKSI vuotta myöhemmin Munch palasi Ateneumiin osana laajaa Norjan taiteen näyttelyä. Tästä näyttelystä jäi Suomeen maalaus *Kylpeviä miehiä* (1907). Kerrotaan, ettei ostopäätös ollut yksimielinen. Osa hankinnasta vastaavista pelkäsi, että nuoret taiteilijat alkaisivat seurata Munchin esimerkkiä.

Niin he tekivätkin. On sanottu, että juuri vuoden 1911 norjalaisen taiteen näyttely sytytti suomalaisen värimaalauksen sen lyhyeksi jääneeseen loistoonsa. Munchilta vaikutteita saivat ainakin Tyko Sallinen, Jalmari Ruokokoski ja Juho Mäkelä.

SYKSYLLÄ 1979 Munchin taide täytti Amos Andersonin taidemuseon. Näyttely osui hetkeen, jolloin nykytaiteen uusin suuntaus, uusekspressionismi, oli saavuttanut Suomen. Nuoret suomalaiset käyttivät tilaisuutta hyväkseen ja hakivat oppia suoraan ekspressionismin isältä. Listan kärjessä olivat nyt Marjatta Tapiola ja Leena Luostarinen.

Ateneumissa 1999 nähty näyttely *Munch ja Warnemünde* ei herättänyt samanlaista kiinnostusta, vaikka toisin olisi voinut odottaa. Nuorten huomio saattoi olla vasta-avautuneessa Kiasmassa.

Timo Valjakka

Kuka?

Edvard Munch

- 1800- ja 1900-lukujen vaihteen merkittävimpiä symbolisteja, ekspressionismin edelläkävijä.
- Syntyi 12. 12. 1863 Løtenissa Norjassa.
- Opiskeli Oslossa ja Pariisissa. Vietti aikaa Berliinissä, jossa tutustui mm. Aksele Gallen-Kallelaan.
- Alkuvuosien murskavastanaotosta huolimatta keräsi 1900-luvun alussa mainetta yhtenä aikansa suurimmista taiteilijoista.
- Vietti elämänsä kaksi viimeistä vuosikymmentä lähes erakkona. Kuoli 23. 1. 1944 ja testamenttasi jäämistönsä Oslolle.
- *Huuto*-maalauksen 1895 maalattu versio myytiin 2012 Sothebyn huutokaupassa 120 miljoonalla dollarilla. Se on toiseksi korkein teoksesta huutokaupassa koskaan maksettu hinta.

HS

Lyhyesti

Oppenheimerin uusi dokumentti R&A-festivaalille

JOSHUA OPPENHEIMERIN ohjaama *The Act of Killing* oli viime vuoden puhutuimpia dokumenttielokuvia. Indonesian lähihistoriaa käsittelevä elokuva oli Oscar-ehdokkaana ja esitettiin tuoreeltaan Suomessakin.

Nyt Oppenheimer jatkaa Indonesian joukkosurmien käsittelevä elokuvassaan *The Look of Silence*. Se kilpailee parhaillaan Venetsian elokuvajuhlilla ja Helsingissä se nähdään Rakkautta ja Anarkiaa -tapahtumassa. HS

Kymmeniä Fennada-elokuvia ensi kertaa dvd:lle

YLEISRADIO julkaisee dvd:llä kaikki tuotantoyhtiö Fennadan tekemät pitkät elokuvat vuosilta 1950–79. Ensimmäiset 12 elokuvaa julkaistaan lokakuussa ja loput 50 ensi vuoden aikana.

Fennada oli iso suomalainen tuotantoyhtiö, jonka tunnetuihin töihin kuuluivat 1960- ja 1970-luvulla muun muassa *Komisario Palmu*-elokuvat sekä Linna-filmatisoinnit. Yle on julkaissut aiemmin 16 Fennada-elokuvaa dvd:llä. HS

Harmony Sistersistä uusi näytelmä Riihimäelle

RIIHIMÄEN teatterissa saa kantaesityksensä syyskuussa uusi näytelmä, joka perustuu Harmony Sistersin tarinaan. *Harmony Sisters – Kolmannen valtakunnan sisaret* -niminen näytelmä kertoo Valtosen sisarusten Raijan, Mairen ja Veran muodostaman laulutrioin vaiherikkaasta elämästä 1920-luvulta 1950-luvulle.

Draaman on kirjoittanut Elina Snicker. Ohjaajina ovat Markku Arokanto ja Saana Lavaste. HS

Betoniö ehdolla PN:n elokuvapalkinnon saajaksi

PIRJO HONKASALON ohjaama *Betoniö* on valittu ehdolle Pohjoismaiden neuvoston (PN) elokuvapalkinnon saajaksi. Valinnat julkistettiin keskiviikkona. Tiistaina *Betoniö* valittiin edustamaan Suomea Oscar-kisaan.

Tanska valitsi kisaan Lars von Trierin ohjaaman *Nymphomaniacin* ja Ruotsi Ruben Östlundin *Turistin*. Norjaa edustaa Eskil Vogtin *Blind* ja Islantia Benedikt Erlingssonin *Hross í oss*. HS

Kimmo Rentola poliittisen historian professoriksi

TOHTORI Kimmo Rentola, 61, on nimitetty Helsingin yliopiston poliittisen historian professoriksi. Pitkään tehtävää hoitanut Seppo Hentilä jäi vastikään eläkkeelle. Professoriksi oli useita hakijoita.

Rentola on vuodesta 2006 ollut Turun yliopiston poliittisen historian professorina. Sitä ennen hän työskenteli tutkijana mm. Suomen Akatemiassa ja pari vuotta erikoistutkijana Suojelupoliisin palveluksessa. HS